

סקירת ההליכים המשפטיים והמחקריים כנגד חברת אן.אס.או בישראל וברחבי העולם

הליכים משפטיים

ישראל

a. בגץ 5662/17 ח"כ תמר זנדברג נ' שר הביטחון -

מדובר בעתירה לבג"ץ אשר הוגשה בשנת 2017, על-ידי ח"כ תמר זנדברג באמצעות עורך דין איתי מק (עורך דין ופעיל חברתי בתחום זכויות האדם), כנגד שר הביטחון, ראשת אגף הפיקוח על ייצוא בטחוני, משרד הביטחון ומשרד החוץ. בעתירה מאוחרת יותר שתפורט להלן (עתמ 28312-05-19) הזכירו העותרים כי הליך זה עוסק בביטול רישיון הייצוא של משיבה 5 באותה עתירה (חברת אן. אס. או) למקסיקו. ב-19.11.18 התקבלה החלטה של בית המשפט להסיר את איסור פרסום פסק הדין באופן יחסי, החושף את ההחלטה כי העתירה נדחתה.¹

b. עתמ 28312-05-19 מלקאר ואח' נ' ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני ואח' -

עובדות המקרה: מדובר בעתירה מנהלית אשר הוגשה לביהמ"ש המחוזי בתל אביב-יפו, על-ידי 30 עותרים, המיוצגים על ידי עו"ד איתי מק. עותרת מס' 1 היא מנכ"לית ארגון Amnesty International בישראל. העתירה הוגשה נגד ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני במשרד הביטחון, שר הביטחון, משרד הביטחון, משרד החוץ, וחברת אן. אס. או. טכנולוגיות בע"מ (להלן: החברה). העתירה הוגשה, לטענת העותרים, על רקע ניסיונות להשתמש בתוכנת הריגול כלפי מכשיר סולרי של איש צוות Amnesty International, כפי שפורסם באתר הארגון באוגוסט 2018.²

הטענות המשפטיות:

- העותרים טוענים כי אף שתוכנת פגסוס הייתה יכולה להיחשב מוצר "דו שימושי" (בעל שימושים ביטחוניים ואזרחיים), המשיבים 1-4 מחשיבים אותה כ"ציוד ביטחוני" לכל דבר ועניין, עליו חל חוק הפיקוח והייצוא שלו דורש רישיון לייצוא ביטחוני מהמשיבה 1. דהיינו, בכך שהגדירו את המוצר כ"ציוד ביטחוני", המצריך אישור משרד הביטחון על מנת לייצאו, לא ניתן לייצאו באמצעות פיקוח ואישור אזרחי ממשרד הכלכלה בלבד. בכך טוענים העותרים כי המשיבים מזהים בעצמם את הסכנה האינהרנטית במוצר הדרושת פיקוח של המשיבה 1 ואפ"י (ראו פס' 26 לעתירה).
- לטענת העותרים, המשיבים 1-4 פוגעים ביסודות הדמוקרטיים של מדינת ישראל בסירובם למסור מידע על הרישיון שניתן לחברה, במיוחד מכיוון שמידע רב כבר פורסם בתקשורת. זאת, לטענת העותרים, מהטעם כי הציבור מפקח על רשויות השלטון (ראו פס' 62-69 לעתירה).
- לטענת העותרים, יש להחיל ביקורת שיפוטית על סמכות ראשת אגף הפיקוח לשם התנהלות מנהלית תקינה, ומשום שכך, על ראשת אגף הפיקוח לפרסם את המידע והשיקולים שקדמו להחלטותיה על מתן רישיונות (ראו פס' 73-80 לעתירה).
- לטענת העותרים, השימוש במערכת "פגסוס" של המשיבה 5 נגד Amnesty International מפר את מחויבותיה הבין לאומיות של מדינת ישראל - ביניהן

¹ ראו החלטה בתיק מיום 18/11/2019 (מצ"ב).

² Amnesty International Among Targets of NSO-powered Campaign, 1 August 2018, 00:01 <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2018/08/amnesty-international-among-targets-of-nso-powered-campaign/>

01.01.2020

חובתיה להגן על הזכות לפרטיות,³ הזכות לחופש הביטוי⁴ והזכות לפעילות להגנה על זכויות אדם.⁵

(5) לטענת העותרים, המשיבים 1-4 חרגו מסמכותם, בכך ששייעו, על-פי הטענה, להתקיימותן של הפרות חמורות של דיני זכויות האדם, בניגוד לחוק הישראלי. חוסר הסמכות נובע, לטענתם, מחריגה ממרחב הסבירות של ההחלטה המנהלית בעניין הרישיון שניתן לחברה. העותרים טוענים כי חוסר הסבירות מתבטא באי שקילות כל השיקולים הרלוונטיים ו/או מתן משקל מוטעה לשיקולים השונים. לטענת העותרים, סמכות "הרשות" הקבועה בס' 8 ו-9 לחוק הפיקוח,⁶ הפכה בנסיבות העניין החמורות לסמכות המחייבת את המשיבים 1-4. משלא נעשה שימוש בסמכות זו, חרגה הרשות ממתחם הסבירות ולכן גם מסמכותה.

יצוין, כי העותרים הזכירו את **בג"צ 5662/17 ח"כ תמר זנדברג נ' שר הביטחון** הנ"ל, אשר לדבריהם עסק בבקשה לביטול הרישיון של החברה במקסיקו.

הסעד המבוקש: להורות למשיבה 1 להפעיל את סמכותה הקבועה בחוק הפיקוח על ייצוא ביטחוני, תשס"ז-2007, ולהורות על ביטול רישיון הייצוא הביטחוני שנתן אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני למשיבה 5 לייצוא מערכת המעקב ששימשה ו/או משמשת נגד Amnesty International.

סטטוס ההליך: ההליך עודנו תלוי ועומד, בביהמ"ש המחוזי תל-אביב יפו. דיון מוקדם בעתירה נקבע לתאריך 16.1.2020.⁷ הוא קיבל סיקור נרחב בתקשורת ישראלית⁸ ובאתר אמנסטי הבינ"ל (ראה הי"ש 1).

ת"א (שלום ת"א) 18-12-2401 עבד אלעזיז אלוהראני נ' קבוצת אן. אס. או. טכנולוגיות בע"מ ואח' -

עובדות המקרה: על-פי פרסומים בתקשורת, ב-2 באוקטובר 2018 נרצח העיתונאי ג'מאל חאשוקג'י, עיתונאי ביקורתי כלפי המשטר הסעודי המלוכני, בעת שביקר בקונסוליה הסעודית באיסטנבול. התובע, עומר עבד אלעזיז אלוהראני, הוא חברו ועמיתו של חאשוקג'י. לטענתו, תוכנת הריגול המפורסמת של החברה, "פגסוס", שימשה לריגול אחר השיחות וחילופי ההודעות שקיים עם חאשוקג'י טרם הירצחו, והמידע שנאסף באמצעותה יתרום תרומה ממשית להחלטה לחסל את מר חאשוקג'י.⁹ לפני כשנה פנה עבד אלעזיז, אזרח סעודי המתגורר בקנדה, לבית-המשפט בתביעה נגד החברה ונגד חברת האם שלה, קינ' סייבר טכנולוגיות בע"מ (באמצעות עו"ד עלאא מחאגינה). במסגרת זו, טען עבד אלעזיז, כי "תפקידן של הנתבעות בפעולות המעקב אינו מסתיים עם מכירת המערכת לגורמים ולמנגנונים שונים, אלא הוא נמשך מעבר לשלב זה והנתבעות ממשיכות לגלות

³ לפי ההכרזה הבין-לאומית לזכויות אדם משנת 1948, סעיף 17 לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966,

⁴ סעיף 19 לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966
⁵ UNOHCHR, Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms, Adopted by General Assembly resolution 53/144 of 9 December 1998, article 1.

⁶ סעיף 8 לחוק הפיקוח מעניק סמכות לרשות לסרב למתן רישיון או להתנותו בתנאים מסוימים, דוגמת שיקולים הנוגעים למשתמש הסופי או השימוש הסופי במוצר, (ס' 8 (7) לחוק). המזכרים בעתירה בסעיף 75). סעיף 9 מעניק סמכות לרשות לבטל רישיון שניתן או להתלות או להגביל את הרישיון לפי השיקולים המנויים בסעיף 8 (ראו סעיף 9 (א) לחוק) ⁷ מס' ההליך למעקב במערכת נט-המשפט: 19-05-28312.

⁸ *Is Amnesty right to say NSO failing new U.N. human rights test?* Yonah Jeremy Bob, 15.10.2019 <https://www.jpost.com/International/Is-Amnesty-right-to-say-NSO-failing-new-UN-human-rights-test-604224>

NSO Spyware Used to Target Moroccan Human Rights Activists, Says Amnesty, Omer Kabir, 10.10.2019 <https://www.calcalistech.com/ctech/articles/0,7340,L-3771734,00.html>

⁹ אושרה הגשת תביעה של מתנגד משטר סעודי נגד חברת הריגול הישראלית NSO, אורן פריסקו, 29.12.2019 <https://www.the7eye.org.il/355775>

Commented [VS1]: תבדקי בכתב התביעה בקליפורניה. שם כתוב בדיוק מי זו החברה. לדעתך כתוב שם שזו חברת האם

Commented [YR2]: תיקנתי. מקווה שהבנתי נכון. NSO Group's annual report filed on February 28, 2019, listed Defendant Q Cyber as the only active director of NSO Group and its majority shareholder.

01.01.2020

מעורבות אקטיבית בשלבים של העברת הנתונים, עיבוד הנתונים, הדרכה על הפעלת המערכת, וגם סיפוק עדכונים ושדרוג למערכת". משכך, נטען כי האחריות על השלכות הפעלת המערכת מוטלת על החברה.

הטענות המשפטיות: לטענת עבד אלעזיז, "השימוש במערכת 'פגסוס' והריגול אחר מעשיו וחשיפת שיתוף הפעולה בינו לבין המנוח חאשוקג'י תרמו תרומה ממשית לחיסולו. התובע יטען כי התקיים קשר סיבתי ישיר בין פעולות המעקב שבוצעו באמצעות מערכת 'פגסוס' שבאחריות הנתבעות לבין חיסולו של המנוח חאשוקג'י. התובע יטען כי פריצת מכשיר הטלפון החכם שלו על ידי מערכת 'פגסוס' הביאה לפגיעה בזכויותיו ובפרטיותו".

הסעד המבוקש: עבד אלעזיז דרש פיצוי בסך 600 אלף שקל בשל הפגיעה בפרטיותו. בנוסף ביקש מבית-המשפט להוציא צו האוסר על החברה למכור תוכנות ריגול נוספות לערב-הסעודית ולחדול מלתחזק ולעדכן את התוכנות שמכרו לה, וכן צו המחייב את החברה ולקוחותיה לחדול מלרגל אחריו. בנוסף ביקש עבד אלעזיז מבית-המשפט להוציא צו האוסר על החברה למכור תוכנות ריגול למשטרים הידועים בהפרות שיטתיות של זכויות אדם.

סטטוס התביעה: בית-המשפט סירב לאחרונה (22.12.19) לבקשת הנתבעים לדחות את התביעה על הסף. כמו כן, סירב בית המשפט לבקשה להטיל חיסיון על ההליך המשפטי. דיון בקדם-משפט צפוי להתקיים בתאריך 13.7.2020, והצדדים צפויים להגיש את כתבי התביעה וההגנה בחודש פברואר 2020 (ראו החלטה מצ"ב).

b. קפריסין

a. בפתח הדברים יוער, כי היה קושי רב באיתור התביעה עצמה. על כן, המידע להלן נסמך אך ורק על דיווחים בתקשורת.

עובדות המקרה: על-פי הסיקור התקשורתי, מדובר בתביעה שהוגשה על ידי חמישה אזרחים מקסיקנים וכן אזרח קטארי (בודד) - כולם עיתונאים ופעילי זכויות אדם. התובעים טוענים שהופעלה כנגדם תוכנת ריגול בין השנים 2014-2016 שפותחה על ידי החברה.¹⁰ לפי הדיווחים בתקשורת, נטען כי התביעה שהוגשה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב על-ידי מר עבד אלעזיז אלוהראני, הינה זהה לתביעה שהוגשה בקפריסין.

טענות משפטיות: לא הצלחנו לאתר את התביעה עצמה. אולם, כאמור, על-פי דיווחים בתקשורת, היא אמורה להיות זהה לזו שהוגשה בישראל על-ידי מר עבד אלעזיז אלוהראני, ונסקרה לעיל.

הסעד המבוקש: היות ואין בידינו התביעה עצמה, לא ידוע לנו מהו הסעד המבוקש מהחברה.

סטטוס התביעה: למיטב ידיעתנו, התביעה הוגשה לא מזמן. אין בידינו מידע נוסף.

הליכים שאינם משפטיים

a. **מכון Citizen Lab, אוניברסיטת טורונטו - The Citizen Lab, interdisciplinary laboratory based at the Munk School of Global Affairs & Public Policy, University of Toronto**

רקע: במאי 2019, לאחר פרסום הטענות כלפי החברה באמצעי התקשורת השונים, פתח מכון מחקר בשם Citizen Lab (להלן: **המכון**) באוניברסיטת טורונטו מחקר נרחב ומקיף על התנהלות החברה, ופרסם מספר דוחות בנושא.¹¹

¹⁰ UPDATE 2-Facebook sues Israel's NSO Group over alleged WhatsApp hack, Raphael Satter and Elizabeth Culliford. 29.10.2019 <https://www.cnbc.com/2019/10/29/reuters-america-update-2-facebook-sues-israels-nso-group-over-alleged-whatsapp-hack.html>

¹¹ Posts tagged "NSO Group" <https://citizenlab.ca/tag/nso-group/>

01.01.2020

ב- 18 ליוני 2019, פורסם מכתב שנשלח לחברת Novalpina, לאחר שפרסמה את תמיכתה בחברת אן. אס. או ואת כוונתה לרכוש בה מניות.¹² בהודעתם לתקשורת, לטענת המכון, טענו חברת Novalpina כי בכוונתם לערוך שינויים בחברת אן. אס. או שיקדמו ציות לעקרונות האו"ם לשילוב עסקים וזכויות אדם.¹³ לאורך המכתב מפרט Citizen Lab על כשליה של חברת Novalpina בעבר לשמור על זכויות אדם באמצעות הטכנולוגיות שרכשה, ומדוע עליה ליישם את הכללים יותר באדיקות משיישה אותם בעבר.

להלן תפורט הביקורת המרכזית שעולה מהמכתב כלפי Novalpina וחברת אן. אס. או:

(1) לטענת המכון, החברה נמנעת ממענה על שאלות הנוגעות להפרות שביצעה לכאורה, בשל טענות לחסיון. בתגובה ספציפית לשאלה שנשאלה חברת Novalpina, השיבה כי המידע מסווג ונוגע לחקיקת "ביטחון לאומי" ([t]he underlying information relating to such investigations is highly confidential, with disclosure "explicitly prohibited under national security legislation")

(2) לטענת המכון, הסירוב המתמשך של חברת Novalpina למסור פרטים על הפרות עבר (past abuses) אינו עולה בקנה אחד עם עקרונות האו"ם לעסקים וזכויות אדם נשואי המכתב הנ"ל. לפי עקרון מס' 21, חברות ועסקים צריכים לדווח באופן רשמי כיצד הם מתייחסים לסיכונים לפגיעה בזכויות אדם, ולספק מידע שיש בו כדי לבחון את הלימת הפרטונות שניתנים לפגיעות שכאלו בזכויות אדם.¹⁴ תחת עקרון מס' 22, על עסקים אשר זיהו אפשרות שגרמו בפעילותם או תרמו להתרחשותן של הפרות של זכויות אדם, להביא לשינוי או לשתף פעולה עם התרופות המתאימות להפרה באמצעות הפעלת הליך לגיטימי (should provide for or cooperate in their remediation through legitimate processes).¹⁵

למיטב ידיעת Citizen Lab ליום כתיבת המכתב לחברת Novalpina, החברות המדוברות מסרבות למסור מידע בנוגע למספר הפרות זכויות אדם שנטענו כנגדן, ובכך מונעות הערכה ובדיקה חיצונית של שמירה על זכויות אדם על ידי החברה, בניגוד לעקרונות המנחים של האו"ם כפי שנקטבו לעיל. נוכח הסירוב למסור מידע כמבוקש, המכון גורס כי יש להניח כי החברה אינה יכולה, או אינה מוכנה (inability or unwillingness) לקחת את העניין ברצינות (בהקשר של עמידה בהתחייבויות החברה לשמירה על זכויות אדם).

b. מקסיקו

בפתח הדברים נדגיש, כי לא עלה בידינו למצוא אינדיקציה בתקשורת לכך שתביעה כלשהי הוגשה בבית משפט במקסיקו כנגד החברה בנושא שיפורט להלן. אשר על כן, להלן נסקור את הפרסומים הרלבנטיים בתקשורת בנושא: **יוער, כי מדובר במקרה נוסף אשר, לפי הכתבות בנושא, נחקר על ידי המכון citizen lab באוניברסיטת טורונטו.** בחודש מרץ 2019 עלו טענות בתקשורת כי נעשה שימוש בתוכנת ריגול של חברת אן. אס. או על מנת לכוון תקיפה של אלמנטו של עיתונאי מוכר במקסיקו.

¹² Novalpina Capital LLP to Unveil New Governance Framework at NSO Group Within 90 Days, June 14 2019 <https://www.novalpina.pe/NOVALPINA-CAPITAL-LLP-TO-UNVEIL-NEW-GOVERNANCE-FRAMEWORK-AT-NSO-GROUP-WITHIN-90-DAYS/>

¹³ Letter to Novalpina Capital Regarding Statement on UN Guiding Principles, Ron Deibert June 18, 2019 <https://citizenlab.ca/2019/06/letter-to-novalpina-regarding-statement-on-un-guiding-principles/>

¹⁴ "Business enterprises should report formally on how risks of severe human rights impacts are being addressed and "[p]rovide information that is sufficient to evaluate the adequacy of an enterprise's response to the particular human rights impact involved." ראו המסמך השלם של העקרונות המנחים: UN Guiding Principles on Business and Human Rights, 2011, article 21 https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf

¹⁵ שם, ראו עיקרון מס' 22.

Commented [VS3]: תבדקי את זה בכתב התביעה בקליפורניה – נדמה לי ששם נאמר שהחברת אם היא q ולא זו... לא יודעת מאיפה החברה הזו צצה פתאום.

Commented [YR4]: טעות הבנת הנקרא שלי

01.01.2020

על-פי הפרסומים, לאחר רצח העיתונאי המקסיקני חאבייר וולדס קרדנס (Javier Valdez Cárdenas), הידוע בסיקורו של סחר בינלאומי בסמים, החלו ניסיונות פריצה חוזרים ונשנים של מכשיר הטלפון הסלולרי של אלמנתו.¹⁶ לטענת מכון Citizen Lab באוניברסיטת טורונטו, הודעות הטקסט שנשלחו לגריזלדה טריאנה (אלמנתו של קרדנס), גם היא עיתונאית במקצועה, טמנו בחובן תוכנה שאמורה הייתה להפוך את מכשירה הסלולרי של טריאנה למכשיר ריגול רב מימדים.¹⁷

¹⁶ NSO Group spyware used to target widow of Mexican journalist, researchers say, Sean Lyngaas
MAR 21, 2019 see: <https://www.cyberscoop.com/nso-group-spyware-targeted-widow-mexican-journalist-researchers-say/>

¹⁷ Lawsuit Asks to Restrict Sales of Israeli Spyware, Lilach Baumer 02.09.18
<https://www.calcalistech.com/ctech/articles/0,7340,L-3745470,00.html>